

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díj:

Egész évre	4 frt.
Félévre	2 „
Negyedévre	1 „

A társulat minden rendű tagjai a lapot tagdíjaikért kapják.

Kéziratok nem adatnak vissza.

A lap szellemi részét illető cikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztárnoki —, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak küldendők.

Szent István ünnepén.

A legtündöklőbb, legnemzetesebb ünnep ez Magyarországon, mikor minden jó és beesületes hazafi keble a legfenségesebb érzelmeknek hajléka akár testi, akár lelki szemeivel tekintsen az áldás ama jobbára, melyet közel 900 esztendeje sértetlenül őriz a nemzeti kegyelet. Szent István ez áldott jobbon kívül hagyott reánk egy nagy emlékü örökséget: e hazát, e hont, melynek koronáját fején, boldogságát pedig szívében hordozta.

Szent Istvánt születése trónra juttatta, vallásossága, életszentsége, erényei és az isteni kegyelem a trónok trónjára, az oltárra emelék, honnan most gondviselő atyja nemzetünknek; államférfiui belátása, bölcsesége, szilárdsága pedig e hon második alapítójává tévék. Ő „a magyarok tündöklő csillaga“, a kit „magyar kíván.“ Az ő államférfiui bölcsesége tette le az alapköveket, melyeken a ma már egy ezred éves haza épült föl.

Szent buzgósággal üljük meg tehát e nagy napot, hiszen „nem méltó-e rá, hogy a haza szívében hordja annak emlékét, ki a hazát szívében hordozá?“ Azért tesszük le ma a nemzeti kegyelet adóját az első szent magyar király oltárára, hogy a közöny e korszakában se feledkezzék meg rólunk, szegény magyarokról.

Szent István az ő törvényeiben a vallást vette zsi-normértékül: *Törvényeinkben a szent hitnek elsőséget adunk.* És ismét: *Csaka hit által tarthatjuk meg a hazát, csak így lesz a jövő biztosítva.* Valóban hit nélkül nincs erkölcsiség, e nélkül pedig nem biztos a fejedelem trónja, sem a polgárok tüzhelye. Törvényei által lerakta alkotmányunk alapjait s egy szellemi ügy, mint anyagi tekintetben erős alapon nyugvó orszá-

got örököltünk, melynek fentartására kötelezve vagyunk s melyet ha az ő elveivel együtt megőrztünk, bizton számíthatunk a nemzetek sorában a népek létének legutolsó perceiig. Épen azért e nagy napou, midőn a magyar nép frigykötésének emlékünnepét az éggel üljük újítsuk meg a fogadalmat s e frigyvet kiesdekelt áldó jobb vezessen minket a második ezred év küszöbéhez.

E diéső szent király elveinek köszöni e nemzet, hogy anyai pusztítás, anyai vészes támadás után ezer év viharait is kiállva, nem enyészett e. e haza, hanem egy új ezred év előstején bátran néz szembe a jövővel.

A nyugot európai keresztény nemzetek között csak úgy tarthatja e nemzet fenn magát, ha a keresztény hitet és erényt mélyen oltja úgy az egész nemzet, mint az egyedek szívébe. Ez volt az első szent magyar király főkelt szellemének nyilvánulása és ezen meggyőződésének realizálásán fáradozott szüntelenül a Szent.

Tekintsünk vissza a történelem világánál egy ezred éves multba, s megfogunk győződni, hogy míg e nemzet hitéhez hűvölt, a boldogság árjában úszott. Ezen időről olvassuk első Béla történetében: „Magyarország a szomszéd országokat mind meghaladta gazdagságban; a szegények meggazdagodtak, a gazdagok dúslakodtak.“

De a Szent István nyomdokait nem követő, törvényit szem előtt nem tartó, addig a jólét- és boldogságra eljutott nemzet, könnyelmű életnek adta át magát; romba dűlt az erkölcsiség, mely pedig mint a költő mondja, „ha megvész, Róma ledül s rabigába görbed.“

Csoda-e tehát, ha később a vad csorda sivataggá változtatta az egész országot s mikor a vész elvonult, éhesen és rongyosan vánszorgott elő népe az erdőkből?

Ha ma körültekintünk, mit látunk? A nemzet

meghasonlott, elszakadt ősi hitétől, napi renden van a társadalmi és családi bűn; a keresztény vallást korhadtt intézménynek jelentik ki; az istenileg alapított szentségek fölött kicsinylőleg ítélnék, s csaknem kétségbe ejtően ismétljük a költő szavait: *Régi dicsőségünk, hol késsel az éji homályban?*

De nagy vigaszunkra szolgál, hogy első apostoli királyunkban szentet tisztelünk, s uralkodó fejünkben egy vallásos szívnek hódolunk; s így ha a hit imára tautított, imádkozva lehet mondani e szavakat: „Még jóni kell, még jóni fog egy jobb kor, mely után buzgó imádság epedez százezrek ajakán.“

Te pedig dicső szent királyunk, tekints le égi honodból reánk, hogy e haza egy új ezred év után is szent büszkeséggel nézzen az idők elébe.

Szomorú időkét élünk. Az általad annyira szeretett papság előtt, is megnyílnak ma a börtön ajtói. Csak az szent, mit a világ szentnek deklarált, s az isteni intézmény még Mária e virágos kertjében is korhadtt dolog már. De te ne feledkezzél el róluink, fiadról s a haza fényre derül.

Vass A.

Horáczius dramaturgiája.

Írta: *Wagner Sándor.*

(Folytatás).

Ezután önként eszébe jut Horácziusnak, hogy a költőnek módjában áll két fajta alakokat is szerepeltetnie. Vannak ugyanis alakok, melyeknek jellemét a hagyomány, vagy történelem mintegy megjegeztesítve nyújtja, s vannak olyanok, melyeket a költőnek teljesen saját invencziójából kell megalkotnia. Felveti tehát a kérdést, hogy miképpen kell eljárni az egyikkel, s mint a másikkal. — A történeti személyekre határozottan kimondja, hogy ezeknél a költőnek híven kell követni azt, a mit a hagyomány v. műtbosz nyújt. Így ha Akhillest festi, legyen „cselekményében gyors, haragos, nyers, bosszúlibegő, a ki jogot nem vall, de igényel tgyverere mindent; Medea legyen vad, makaes, bánatkönnyűs Inó stb.“

A költő által kitalált személyek helyes jellemzésének nehézségét teljesen méltányolja, sőt merészségnek nevezi az ilyen próbát, minthogy a költő előtt nem áll miata, melyről másolni lehetne. Az ilyen feltalált jellemektől megkivánja, hogy eleitől végig *következetesek* legyenek. Ezt a követelményt azonban már előtte igen szépen felállította Arisztotelesz (Poez. 15. f.) mondván: „A negyedik körülmény végre (a derékség, a megfelelő és természetesség után) a *következetesség*; mert még ha következtelen is az, a ki az utánzás tárgya és ilyen jellem szolgál alapul, akkor következetesen következtelennek kell lennie . . . . A következtelenség példája Ifigénia Auliszban, mert a kezdetben életéért könyörgő nem olyan, mint később.“

Mai felfogás szerint feltűnő lehet Horácziusnak az a nyilatkozata, mely szerint szereplő személyeket önállólag kigondolni, feltalálni merészség. Mintha Horáczius a költői

invenczióra semmit sem adna, s a művészetet egyedül a helyes utánzásban találná fel! Arisztotelesz basonlóan azt mondja, hogy az *utánzás* az emberrel született ösztön s a költőket Homéroszhoz s a műtboszhoz utasítja, hol sok utánzásra méltó anyagot találunk. S ha a római irodalmat tekintjük, látni fogjuk, hogy az nagy részben a görög utánzataból áll. Hiszen Terencziusz és Plautusz sokszor valóság-gal másolják a görög vigjátékirókat. Mindezen tény azonban nem azt mutatja, mintha a későbbkori költők pusztá maj-molók lettek volna, s nem azt mintha Ariszt. és Hor. a költői invencziót semmibe sem vették volna. Látni fogjuk! — Horáczius ugyanis beismeri, hogy nagyon nehéz dolog a mások által felhasznált tárgyat *sajátta* tenni, mert nem szabad a költőnek a forrást egyszerűen jelenetről-jelenetre, mozzanatról-mozzanatra másolni, utánozni, hanem ki is esaphat a körből, s így igyekezzék *igazat és költőt* nyújtani. Nem csalódnunk, ha azt állítjuk, hogy Hor. itt főleg azon költőknek ad utasítást, kik a történelemből, hagyományból meritenek. Szóval Hor. itt egy igen nevezetes kérdést vet fel, mely ma is nyílt kérdése a modern széptanpak t. i. szabad-e a költőnek a hagyománytól eltérni? s ha igen mily mértékben? Hor. és előtte Ariszt. nemcsak megengedik ezen eltérést, hanem határozottan követelik is. Arisztotelesz szerint ugyanis a költő és történetirő abban különböznek, hogy emez csak *megtörtént* dolgokról beszélhet, amaz pedig olyanokról, a melyek *megtörténhettek*, azaz valószínűségekről. „Nem kell tehát az után törekedni — mondja Ariszt. — hogy a hagyományozott regékhez ragaszkodjunk, melyek körül a tragédiák forognak; e törekvés neveléses is volna, mivel az *ismeretes történetek is csak kevés előtt* ismeretesek . . . .“ Ma természetesen nem elégedhetünk meg a költői szabadságnak, a történelmi tárgyakkal szemben, ezen megokolásával, sőt éppen azt mondjuk, hogy valamely történeti eseménynek bizonyos színezetű ismerete, a köztudatba jutása, megköti a költő szabadságát. Más szóval nem az újabb bizonyítékok felfedezése által támogatott *történeti valóság* az irányadó a költőre nézve a tárgy feldolgozásánál, hanem a *hagyományos felfogás*, mely habár sokszor téves is — többé kevésbbé a köztudatba jutott. Például felhozzuk a magyar irodalomból Széchy Mária esetének költői feldolgozásait. Ismeretes, mily sok költőnk foglalkozott e tárggyal, s az is ismeretes, hogy Arany kivételével, nagyon csekély eredménnyel, minek különböző és ide nem tartozó okai vannak. De ide tartozik megemlitenünk *Dóczy Széchy Máriaját* (színmű) mely éppen ezért hatástalan — minden részleges szépsége mellett — mert az újabb felfedezésekre (Acsády) támaszkodva, ellentétbe helyezte magát azzal az *ismerettel*, mely eleddig a közönség lelkében él a Murányi Vénusról. Ez pedig nem a költő, hanem a történetirő feladata. Próbálna meg valaki Görgei Arthurt valamely színműben a köztudat-tal ellenkező színbem bemutatni! —

Az azonban adjuk meg Arisztotelesznek is a maga igazát egy idézet közlésével, hogy előbb bemutatott nyilatkozatánál még ő sem állapodott meg: „ . . . . a költő a mese szerkesztése által lesz költővé, nem pedig a versek által, a mennyiben költővé utánzás által lesz: utánoz pedig cselekvényeket. S ha megtörtént dolgot ír is meg, nem kevésbbé lesz költő, mert a megtörtént dolgok közül némelyik minden akadály nélkül olyan is lehet, hogy a történet valószínű és

lehetséges volt, s a két dolognál fogva lesz az illető azon megtörtént események költőjévé.“

Horáczius az imént tárgyalt kérdés után önkényesen megszakítja a drámai utasításokat és egyszerre az epikus költészetre csap át. E részt mi ezúlnkhoz képest mellőzzük s egy kis ugrás után felvesszük a fonalat. — A 153. sortól a 178-ig a négy életkor helyes jellemzéséről beszél Horáczius. E rész önmagában véve remeknek mondható, de mint az epizotólának egy része szinte felesleges, mert csak változtatott módon s nagyobb szókészlettel ugyanazokat mondja el benne, miket már elmondott a 105 — 118. sorokban. Bővebben tehát nem foglalkozunk vele, hanem átmegyünk azon részre, mely ezt a nevezetes dramaturgiai kérdést veti fel: Minő cselekvények mehetnek végbe tényleg a színpadon, s minőket szabad csak elbeszélni? . . .

Kimondja Hor., hogy ámbár minden dráma cselekvés, mégsem szabad minden dolgot nyíltan a színpadon véghezvinni, mert vannak dolgok, melyek szóval előadva nemes hatást keltnék, míg szem előtt megjelenítve csak elszörnyűdést és megbotránkozást okoznak. Valamint az ilyen borzalmas dolgokat színpadra vinni nem szabad, épúgy kerülje a költő a kalandos és esodátlatos is, s ha már teljesen szántátni nem tudja darabjából, végeztesse el a színpadok között, mert a mit az ember hall, kevesebb erővel hat a kedélyre, mint a mit lát is. Ez a szabály talán legjobban jellemzi Horáczius fiom és görög szellemű ízlését s joggal érvényes ma is, a mennyiben a Hor. által gáncsolt dolgok csakis oly látványos darabokban fordulhatnak elő, melyek azt a közönséget akarják mulattatni, mely borzalmas regények és rablókalandok olvasásával műveli (?) ízlését.

Az is bizonyos, hogy erkölcsi szempontból (mert hiszen az esztétikai ízlés erkölcsi érzületünk egy része) ma sem ártana a Musotte-ok és Francillonok szerzőinek gyakrabban a fejökre olvasni e tiltakozást. — Szabálya értelmében megtiltja Hor., hogy Medea szemünk láttára gyilkolja meg gyermekeit v. hogy Atréus emberhúst főzzön a színpadon s Cadmus kigyóvá, Progné meg madárrá legyen. „A mit előmbé így adsz, nem bírom hinni s utólam.“ A borzalmasság és hibetelenség művészietlen voltát Arisztotelesz is tárgyalja, midőn a „félelem és szájalom“ felkeltéséről beszél (Poet. 14. f.) mondván, hogy szemlélet nélkül is úgy kell összealkotni a mesét, hogy a fejlődő eseményeket *csupán hallgatva* is összeradjunk és részvétellel legyünk a történetek iránt. Ezt a hatást szemléleti előadással elérni — művészietlen és színpadi technika külsőségek kifejtésére szorul.

Mindazonáltal Horácziusnak és Arisztotelesznek ezen összehangzó megjegyzéséből, hibás volna azt következtetni, hogy a színpadon ölni, vérnek folytani egyáltalában nem szabad, miként félre értették a francziák az u. n. klasszikus drámák korában. — Ez a túlzott magyarázás lehet a megtévedt ízlésé, de semmiesetre sem az igazságé. — Hiszen a halálnak is meg van a maga esztétikája; hiszen a halál is emberi, sőt nagyon is az. Van halál, vég, elmulás, mely korántsem sérti szépérzékünket, sem morális érzületünket. Megbotránkozás nélkül nézhetünk végig a színpadon egy halálos kardpárbajt, egy leszurást, egy lelővést, akár tűzhalált is (különösen ma, midőn a szcenirozás zseniális!) — de semmiesetre sem tudnók végignézni egy embernek a felakasztását, keresztre-feszítését vagy bármily módon történt eltorzítását.

Rátér Hor. a *deus ex machinára* is. A gyöngye színekől tőknek rendes fogása volt akkor is (ma is!), hogy a cselekvényben (bonyodalom) megkötött csomó megoldására nem találva természetes módot, mindeu helyes ok nélkül valamely istent léptettek fel, hogy a csomót az észszerűség és természetesség ellenére megoldja. — Hor. azt az utasítást adja, hogy a költő ezen eszközt csak a legvégső esetben használja midőn természetes úton már semmire sem tud menni. Arisztotelesz hasonlóan elítéli e fogást: (Poet. 15 f.) „... a megoldásnak magából a meséből kell folytania... s nem machina által... Észszerűtlen mi se legyen a cselekvényben, ha pedig igen, az a tragédia keretén kívül álljon, mint Szófoklésznek Ódipusában.“ — Egyébiránt úgy látszik, hogy a *deus ex machina*, melynek szerepe az epószban van, több ókori dráma költő használta, mert ellene Plató és Cicero is felszólaltak. Ez utóbbi: „... ut tragici poetae, cum explicare argumenti exitum non potestis, confugitis ad deum.“

Az iménti utasításával be is fejezi Hor. a dráma lényegére vonatkozó észrevételeit s áttér bizonyos külsőségekre, technikára, melyről jövőre szólunk.

(Folyt. köv.)

A görög szert. román egyház történetéből.

Különös tekintettel Erdélyre.

Dr. Grama után: *Kovács György*s.

(Folytatás.)

Dragosi Mózes 1787 ápril 16-án halt meg, miután 10 éven át valódi pásztor volt híveinek.

Dragosi után II. József *Szavitzki Mihály* rutben származású papot nevezte ki nagyváradi gr. e. püspökké. Ez előbb a lemergi gr. kath. papnevelő rectora volt és miután ilyen, a román nyelvben teljesen járatlan. Kinevezetése, épen rutben eredete és a román nyelvben való járatlansága miatt — nagy meglepetést keltett mind a hívek, mind a káptalannál. Ezért felségfolyamodvánnyal éltek, kérvén a császárt egy másik — román eredetű püspök kinevezésére. A császár egyelőre hajthatlan maradt; de lassanként átlátván, hogy egy oly püspök, ki hívei nyelvét nem ismeri, ezek és az uni. szert. érdekeinek nem sokat használhat: Szavitzki helyébe kinevezte *Darabont Ignác*z balásfalvi bazilita szerzetest, ki mint a fogarasi egyházmegye vicarius Rednic, Major és Bobu püspökök alatt kiváló érdemeivel tűnt ki. Prekonizációja és Bobu által eszközölt püspökké szenteltetése 1789-ben történt.

Darabont nagy buzgóságú püspök volt. Főgondját papjai javadalmozásának emelésére fordította, mi sikerült is, mert a császár az ő ohajára minden lelkésznek külömbiség nélkül*) 150 frt állandó évi fizetést biztosított és még a 6-ik kanonoki székét is felállította. A kanonokok részére itt lakó házat adott és fizetésüket jobbitotta. Az egyházmegye rendelkezésére bocsátott a jezsuiták régi rezidenciája is, hol aztán Darabont finevelő intézetet rendezett be, melynek fentartására a vallás-alapból megnyerte azon évi 2696 frtot, melynek terbére eddigelé részint Bécsben, részint Lembergben

*) „Külömbőség nélkül“ — mert voltak rendszeren képzett papok és olyanok, kik inkább csak hittudományok feltétlenül szükséges és nélkülözhetetlen elemi ismereteiben s legkivált liturgiában bírtak jártassággal.

tanultak a magyar papnövendékek. Ez alapot maga Darabont is nevelte. — Majd egy új székesegyház építését kezdette meg, de e közben meglepte a halál. E templom további építésére 34 ezer frt. hagyományozott. Erdemei elismerésül Exzellenziás úr lett Darabontból, ki 1805 október 31-én hagyta el ez árnyék világot.

Darabont után 1807 június 7-én *Vulkánu Samu* nevezett ki püspökké. Ez Balásfalván szegény szüléktől született Itteni tanulmányai végeztével Nagyváradra ment, hol Drágosi Mózes által a papnövendékek közé felvétetve a bécsi szent Borbára intézetbe küldetett. Hittani tanulmányai végeztével Drágosi által felszentelve csakhamar rá József császár által a bécsi szent Borbára intézet tanulmányi felügyelőjévé nevezetett ki. Innen Ergerbe, majd Lembergbe helyeztetett át, hol vice-rektor volt. E közben kanonokká is kineveztetett, de azért még mindig Lembergben maradt mignem az itteni papnevelő 1792-ben beszüntetett: haza tér Nagyváradra, hol Darabont püspök halálaig, ennek vikáriusa lett.

Alig foglalta el Vulkánu püspöki székét, azonnal hozzá látott a kanonika vizitációkhoz; szervezte a klérust s papjai szónoklatait figyelemmel szokta hallgatni. Püspöksége territóriumát szaporította a munkácsi ruthén megyétől elszakított 72 községgel (1824). Kieszközölte, hogy papjai 300 — sőt rangosabb helyeken 600 frt évi fizetést kapjanak. Darabont elődje által megkezdett székesegyház építését befejezte. Számos lelkészi és iskolai épületet emelt. Alapította a belényesi gimnásiumot a tápintézzel. A gimnásium fenntartására 75 ezer frt alapot tett. Nagy barátja és pártolója volt a román irodalomnak is. Az országgyűléseken lehetőleg igyekezett megjeleni. Meghalt 1839-év december 15-én 81 éves korában.

Vulkánu Samu után 1842. aug. 2-án *Erdélyi Vazul* nevezetett ki püspökké. Ez nagy tudományú és műveltségű férfi volt. Egyházmegyéje felvirágoztatására sokat tett. A Vulkánu alatt leégett székesegyházat kijavította. A nagyobb tanulók számára seminariumot létesített; tiz szép templomot emelt és a gyulafehérvári hajdani metropolitaság reaktíválása ügyében, valamint a szamosújvári és lugosi püspökségek felállítására körül sokat buzgólkodott. Erdemeiért Liber Baro és Exzellenziás úr lett. Meghalt 1862 évi márczius 27-én. — Mindjárt ez évben utána kinevezetett püspökké *Dr. Papp Szilágyi József* nagyvárad kanonok, ki Sterea Siultiu Sándor balásfalvi érsek által 1863 május 3-án szenteltetett püspökké. Mint ájtatos és buzgó hive a szent uniónak, sokat fáradozott ennek felvirágoztatásán. Székesegyháza szép tornyát ő emeltette.

A vatikáni zsinaton jelen volt. 1873-ban halt meg. Utána — az előbb lugosi püspök — *Olteanu János* következett — de rövid 4 évi püspökösködése után 1877-évben meghalt. Az árván maradt püspöki székre *Pavelu Mihály* szamosújvári püspök helyeztetett át, ki szintén elődjei nagy buzgóságával hat, alkot és gyarapít mindazon ügyek terén, melyek felvirágoztatásában látja népe és egyháza üdvét fejledezni.

II. A szamosújvári püsp. megye. Mint már eddig látók a gyulafehérvári gr. kath. érsekség visszaállítására alkalommal tervbe vétetett két új püspökségnek — a szamosújvári és lugosinak — alapítása is, melyek az 1853 évi november 26-án kelt pápai bullával csakugyan kanonizáltak is a metropoliával együtt. Ezen püspökségek szervezésének azon

körülmény volt oka, mert az erdélyi és magyarországi gr. kath. egyházaknak kormányozása igen sok nehézségbe ütközött az eddig létezett csak két püspökség (fogarasi és nagyvárad) csekély volta s azon nagy territoriumok miatt, melyeken eme két püspökség szétterült. A fogarasi ugyanis kiterjedt az egész Erdélyre, a nagyvárad pedig 9 magyar vármegye gr. kath. románságát ölelte magában. Ezen kívül az egyesült gr. egyház kulturális fejlődését is bénította azon körülmény, hogy csak két püspökségi góczpont vala, honnan a papok és hívek művelődése táplálékot nyert. Kiválóbban pedig a lugosi püspökségnél nagy horderejű volt azon körülmény is, hogy a Bánságban a gr. nemegyesültek lévén nagyobb számban — alárendeltetve a szerb diszintus püspököknek: erős volt a remény, hogy egy gr. kath. román püspökség felállítására által a románok el tagnak vonatol a szerb egyházi hatóság alól s a szent unió alapján majd nagy fejlődésnek induland a bánáti románság vallási ügye is.

A szamosújvári egyházmegye szervezetett 540 parochiából 350 ezer lélekkel, mely a fogarasi megyéből szakított ki. Ha ehhez még hozzá számítjuk a munkácsi gr. kath. megyéből ájtott 94 parochiát 60 ezer lélekkel: bátran tehetjük e püspökség parochiai számát 634-re 410 ezer lélekkel. Püspöki székhelyül Szamosújvár városa tététt, mely már Clain püspök idejében is szerepelt egyházmegyei központ gyanánt.

I. Ferenc József császár 1853. márczius 17-én nevezte ki ezen új püspökség első püspökét *Alexi János* nagyvárad székesegyházi örkanonok személyében, ki a következő év november 16-án IX. Pius pápa által prekonizált atott is.

De sok akadályok közbejött miatt ez új püspök csak 1855. október 28-án szenteltetett fel Balásfalván az új metropohta széklöglalása alkalmával. Püspöki székét pedig elfoglalta 1856. szeptember 7-én. Sterea Siultiu Sándor érsek volt a beiktató.

Miután még a császári és pápai kegy 6 tagot számláló káptalant is létesített, 1857. január hó 24-én kinevezetett a felség által 5 kanonok is. A prépost kinevezési joga a Concordatum értelmében a pápának tartatva fenn, ez is még ez év december 11-én megtörtént. Ezt követte a papnevelő felállítására is — szintén a Felség legmagasabb kegyéből.

Alexi János 1859-ben elyerte a Bars megyében fekvő lekéri javadalmas apátságot is azzal a kikötéssel, hogy ennek jövedelmét a megyei papnevelő javára fordítsa. Ugyan ez évben a Felség megajándékozta a káptalan tagjait szent József Szűz Mária jegyesének képét magában foglaló diszes arany mellkeresztel, mely fehérszalagról lóg le. Ő szentsége is 1858-ban a római *Szent Atanáz-féle* görög kollegiumban három papnövendék számára alapítványról gondoskodott és a szamosújvári püspököket szent Péter és Pál apostolok ereklyéit magában záró arany mellkeresztel ékesítette fel, mely drága kövekkel kirakottan hosszú arany lánczon csüng. Szép a szintén ekkor nyert smaragdos arany gyűrű is. Ezekon kívül a szent atya a székesegyházi kápolnát is igen szép és értékes felszereléstü kebelylél ajándékozta meg.

Alexi apostoli buzgóságú püspök volt terjedelmes egyház; megyéjében több látogatást tett. Meghalt 1863-ban június 29-én. Tetemei az egyházközségi temetőben pihennek. Sirját kis kápolna jelzi.

(Folyt. köv.)

T Á R C Z A.

A csodakovácsok.

Finnből fordította: *Pál A.*

Krisztus urunk egyszer elindult szent Péterrel, hogy széjjel nézzen a világon. Az idő jó kemény télies s az út fagyos és jeges volt. Hogy történt, hogy nem, elég az hozzá: a patkó elesett a ló lábáról. Szerencsére éppen egy kovács műhelyhez érkeztek volt, befordultak hát a kovácshoz, hogy a rossz patkót megigazítsák. A lovat megkötötték a szánnal a műhely egyik szeglete mellett, maguk pedig benyitottak a házba.

A kovács éppen javában dolgozott, egy új sörös hordó abrancsán s észre sem vette, mikor a jövevények a műhelybe beérkeztek. Szent Péter megszólította a kovácsot, hogy adja oda nekik a szerszámait, míg a lovat megpatkolják, vagy pedig maga üssön fel egy patkót a lóra.

A kovács egy árva szót sem szolt, csak verte tovább kalapácsával a vasat.

Szent Péter még alázatosabban ismételte szavait, de a kovács rá se hederített. Utasaink azt hitték bizonyosan sikert, vagy hábortos emberrel van dolguk, tovább mentek hát, abban a reményben, hogy csak akadnak valahol még kovácsra, ki a patkót megigazítsa.

Alig indultak meg, szembe találkoztak egy elszáradt, fonyadt képű, vén asszonynyal. Szent Péter, ki a gyeplőt tartotta, azonnal megállította a lovat, s azt kérdezte a vén asszonytól: Nem tudnád megmondani, hogy bolond az az ember, vagy mi baja van, a kitől jövünk, mert a kérdezősködéstinkre egy szót sem felelt?

Hát, ti miféle emberek vagytok, ha azt sem tudjátok, hogy a mi bíres kovácsunk, anyyira rátartó ügyességére, hogy siketté és némává teszi magát mindeuki előtt, a ki őt nem ismeri s nem szólítja főcéhmesternek? Forduljatok csak vissza, szőlítsátok úgy, meglátjátok, hogy mindjárt barátságosabb lesz hozzátok.

Az utasok erre megfordították a szánat, s visszatértek a kovácshoz, az öreg asszonyt is magukkal vitték, hogy ha igazat mondott, megköszönjék majd a jótanácsot.

A műhelyhez érve Krisztus urunk ment előre s így szólította meg a kovácsot: Híres főcéhmester uram! Nem engednéd át nekünk egy kis időre a műhelyedet?

Erre a szóra a kovács gyorsan feléje fordult s azt felelte: No, csak végezzétek a dolgokat, jó utasok, itt a műhelyemben; milyen az adj Isten, olyan a fogadj Isten!

S a mint ezt kimondta, letette a kalapácsot, a vasabranecot egy szögletbe helyezte, s átengedte a műhelyt az utasoknak, maga pedig félre állott.

Krisztus urunk most kezébe vette a csiptető vasat és kalapácsot. A lopott patkót be dugta a kohóba s jól megrakta a kohót szénnel, Szent Péter nyomta a fuvót, a hogy csak győzte. A vas hamar kezdett is tüzesedni, erre az üllőre tették s azonnal készen is volt. Most már meg kellett volna mérni a ló lábát, nehogy a patkó nagyobb legyen, mint a mekkora kell. De a műhelyben még egy forgács szilánkot sem kaptak, mivel mértéket vehettek volna.

Mit csinálnak? Krisztus urunk kiment az udvarra levágta egy fejszével a ló lábát, beszaladt vele a műhelybe, hogy a patkót rátaláltassák a körmére. Kivette aztán a vasat a kohóból, egyet kettőt ütött rá az üllőn a kalapácsal s kész volt a patkó; hamar új szegeket is koppintottak s egy kettő a patkó fel is volt verve. Erre a lábát kivitték s helyre állították. Mikor ezzel készen voltak, észrevette Krisztus urunk, hogy a más bárom patkó is kotyog; hamar levágták hát ezeket a lábakat is, bevitték a műhelybe, megpatkolták, azután éppen úgy helyre tették ezeket is, mint az elsőt.

A patkolás végeztével fizetni akartak a mesternek, de ő semmit sem fogadott el. Erre az utasok elbűcsuztak s felültek a szánba.

A mint ezek eltávoztak a kovács is bement a műhelybe. Megjegyzendő, félszettel távulról leste, hogy miképpen vettek mértéket az idegenek a ló lábáról s most azt gondolta magában: nó ennek az új mesterségnek én is még haszrát veszem; de nem volt ideje tovább elmélkedni, mert az utasok ismét visszatértek a műhelyébe, mert a mikor a a szánba már felhelyezkedtek volt, eszükbe jutott, hogy semmi jutalmat sem adtak a vén asszonynak, ki a kovács-hoz igazította volt.

Ezért tértek be a műhelybe, a magukkal hozott öreg asszonynyal.

A kovács csak nézte, mit csinálnak. Hát Krisztus urunk előkereste a legnagyobb csiptető vasat, az öreg asszonyt lyakon fogja vele, bedugja a kohóba, szemet rak rá s azt mondja Szent Péternek, hogy kezdje nyomni a fuvót. Ez hamar oda is állott a fuvó mellé, a melynek torkánál az öreg asszony kinjában sohajtozott, s nemsokára már annyira tüzes volt, hogy lehetett kalapálni. Ekkor Krisztus urunk a kemény csiptetővel kivette a kohóból, rá tette az üllőre s rá parancsolt Péterre, hogy kezdje a verővel kalapácsolni.

Ez sem volt rest, felkapta a verőt s kezdte teljes erejéből a kalapálást s addig verte, verte, míg az asszony elkezdett új formát kapni. Akkor egy kisebb kalapácsot vett elő s azzal kicsinosgatta, kiékesgette az alakját, úgy hogy rövid időre egészen készen volt.

Most már vizre lett volna szükségük. Szent Péter kereste, kereste a vizes edényt, de sehol sem találta. Elővette hát a forgácsbordó kosarat az egyik szögletből, hamar vizet hozott azzal a kútból s leöntötte az asszonyt tetőtől talpig, mire az meglevenedett, de nem volt többé vén asszony, mint azelőtt, hanem gyönyörű szép sugár termetű leányvá változott, s megköszönte az utasoknak, hogy megfialították s tánczolva s ugrándozva távozott el a műhelyből. Az utasok sem késlekedtek tovább, ők is utnak indultak.

A kovács mikor egyedül maradt a műhelyben elkezdett mormogni: nó, ezek aztán csoda mesterséget tudnak; de én is kovács vagyok, megpróbálom, a mit ők megtudtak csinálni, meg tudom azt én is.

A mint így puszogott magában, egy ember érkezett oda s kérte, hogy vasalja meg a lovat.

A kovács kapott az alkalmon, hogy új mesterségét bemutatthassa s azt kérdezte tőle: Új patkó kell, vagy csak a régit igazítsam meg?

Tegyen csak újat, felelte az idegen.

A kovács beküldte az embert a szobába, hogy vára-

kozzék s egy kis idő múlva jöjjön ki, mert kész lesz a patkolás.

Az ember be is ment a házba, a májszter meg kezébe vett egy bárdot, a lónak mind a négy lábát levágta, bevitte a műhelybe s elkezdte vasalni. A munka könnyen ment, de mikor a lábak már mind megvoltak vasalva s kezdte helyre állítani, cserben hagyta tudományát. Eleget rakosgatta, nyomogatta helyre a lábakat, fuvogatta innen- s túl, de biz azok nem állottak helyre. A ló is már a végét járta s nem sokára utolsót rugott a keze között.

Egyéb nem volt hátra, a lovat megkellett fizetni a gazdájának. Ez zsebre rakta a pénzt s tovább ment szidva kovácsot, lovat mint a bokrot, hogy neki gyalog kell járni.

A kovács egyedül maradt a műhelyben, s azon gondolkodott, hogy biz ő nem hagy fel azért ezzel az új mesterséggel, hanem addig gyakorolja, míg megtanulja, s hát éppen akkor lépik be az öreg mostoha anyja a műhelybe, hogy reggeli ebédre bijja. De ő a helyett, hogy enni ment volna, megcsipte az asszonyt, bedugta a kohóba, szemet rakott rá jó vastagon s elkezdte fuvójával a tüzet éleszteni. A szegény asszony kiabált, jajgatott, de a kovács rá se hederített, csak jobban-jobban fujtatta a tüzet, mert azt akarta, hogy ő is szép fiatal leányt csináljon az öreg asszonyból. De a szerencse most sem kedvezett. A szegény asszony egészen porra égett, s mikor a kovács a csontokat össze akarta gyűjteni, hogy emberré kovácsolja, semmi egyebet nem kapott a kohóban, csupa kormos hamut.

Erre fájdalomában és elkeseredésében az utazó mesteremberek után indult, hogy vissza hívja őket, hogy őt így bolonddá tették.

El is érte, s sirva panasolta el, milyen szerencsétlenül járt a mesterségükkel. Ezek megsajnálták s beleegyeztek, hogy vissza mennek a műhelybe, ha valamit segíthetnének a baján.

El is mentek s hát a mikor oda érkeznek látják, hogy a ló teste ott hever az ajtó előtt, s a lábak mellette szerte széylel. Krisztus urunk mindjárt felvett két lábat s oda illesztette a helyére; ugyan így tett szent Péter is. A lábak oda is ragadtak s teljesen meggyógyult a seb, mintha nem is lett volna. Ekkor a lovat egy kiesit farban megrugták, az talpra állott, s még jobb lett, mint a milyen azelőtt volt.

Aztán bementek a műhelybe. A kovács nagy szomorúan kiszedte a kohóból a még ott maradt csont szilánkokat s azt mondá: nézzétek én is úgy akartam csinálni, jó emberek, a hogy ti a vén asszonyt, de ez a munkám sem sikerült, megöltem, lássátok, mostoha anyámat, s már most nincs senkim, a ki nekem főzön, ágyat vessen; segítetek rajtam jó emberek, s becsületesen megfizetek érte.

Ezek meg is ígérték, hogy segítenek rajta, a mennyit segíthetnek. Kiküldötték a kovácsot, hogy hozzon be vizet, az alatt pedig, míg ő vizért járt, összegyűjtötték az elégett asszony csontjait, újra betették a kohóba s jól megrakták szénnel. Mikor egy kis idő múlva már megelevenedett a szén, összehúzták a csontokat a vaslapátba s bedobták a vizes cseberbe.

Erre a víz párologni s gőzölni kezdett, s mikor a gőzölgés elmúlt, egy macska-majom ugrott ki a vízből és örvendezve egyenesen a kovács ölébe szaladt.

Ez elegett huzódott az új vendégtől, de nem ért vele

semmit, az a nyakába ugrott, szemét száját szimatolta, vékony nyelvét a szája felé nyújtogatta s elkezdte az orczáját nyalogatni. Ezzel az élettárral kellett neki ezután az életet leélni; az ismeretlen mester emberek pedig úgy elmentek, hogy többet hírüket sem hallotta.

Itt a vége.

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

Elnöki megnyitó.*)

D. a. J. Kr. Ntdő Koronagyűlés! Krisztusban kedves testvérek!

Midőn önöket, e nemes kerület papságát ez alkalommal negyedik koronagyűlésen majdnem teljes számban legszívélyesebben üdvözölni szerencsés vagyok, önkénytelen felmerül lelkemben a kérdés, hogyan tegyem ezt és minő alakban szóljak, hogy maradandóbb és üdvösebb benyomása legyen önök fogékony keblükbe?

A multakban legtöbbször egyházunk különféle elleneivel foglalkoztam, s rámutattam ama fégyverekre, melyekkel kizárólagunk kelt! Engedjék meg, hogy ez alkalommal egyedül önmagunkhoz, mint papokhoz szóljak, önmagunkat figyelmeztessük s magunkról meg ne feledkezzünk; — mert az a pap, a ki önmagára nem gondol, basouló a fából készült utmutatókhoz, melyek karjuk és irásukkal másoknak mutatják az utat, önmaguk azonban meg sem mozdulnak, míg nem jön a vihar, mely ledobja, mikor azután nem alkalmasok egyébire, mint tüzezésre. Istenben kedves testvérek! Midőn azt hangsúlyoztam, hogy kizárólag önmagunk- mint papokról szólok, nem ezélem az összes papi erények felsorolása, hanem lelkész életéről szólva, melynek a hívők üdve eszközésére kell kibátania, a papi élet legszükségesebb táplálékáról és legszilárdabb támaszáról: az imáról óhajtok beszélni, s ezt papi állásunkkal párhuzamba véve mondom, kedveljék az imát!

A pásztorok pásztorja anyaszentegyháza megalapításának zsenge éveiben semmit sem ajánlott oly nagyon tanítványainak, mint az imát. És ők megértették mesterüket; mert a szent könyv tanúsága szerint állhatatosak voltak az imában. Ktusban kedves testvérek! Világos, hogy az Ur intése nekünk is, mint az egyház szolgálójának szól. Előttünk is ismeretesek kell legyenek az imára indító okok; hiszen mi vagyunk hivatva arra, hogy a híveket úgy otthon, mint a templomban gyakori imára intsük. S nagyon sajnós volna, ha egyik, másik tanulatlan hívő, az ő nagyobb buzgósága és isteni félelme folytán többet is imádkoznék lelkipásztoránál! Hisz miért nevez a világ bennünket hittudósoknak, papoknak, egyháziaknak? mert föltételezi, hogy tanulmányaink — és elmékedéseink folytán Istenről, a legtökéletesebb szellemtől tisztább fogalmakkal bírunk, hogy őt jobban ismerjük, mint a világiak! És valóban, hogy jobban megfelelhessünk az új szövetség követelményeinek, melynélfogva Istent I l e k b e n és i g a z s á g b a n kell imádni: imáink is tökéletesebbek kell legyenek. Különösen napjainkban, midőn, mintha csak ismétlődőnek a paradicsomi lázadás; midőn napirenden van Isten fenbátóságának megvetése, és az őt megillető tisztelet

* Tartotta ft. Csiky János főesperes a bányavidéki esp. kerület papságának f. hó 6-án Offenbányán tartott koronagyűlésén.

elhanyagolása; midőn a biborban uszók palotájában és a zsuppal fedett kunybókban, a hivatali helyiségekben és az iskolákban; szóval midőn mindenütt gyérül az ima és csökken bensősége: ily körülmények között az ima emberének, a papnak kell fokozott buzgósággal imádkoznia, hogy az eltévelyedettek mulasztását némileg pótolja, s őket az igaz ösvényre úgyszólván visszakönyöröge a királyi zsoltárosként: „Immola Deo sacrificium laudis et redde Altissimo vota tua.“ (Zsolt. 49, 14). Papoknak nevez a világ, s e nevezet által figyelmessé tesz bennünket arra, hogy nemcsak saját magunk, hanem mások üdve is reánk van bízva; mert a nagy apostol szavai szerint: „minden pap, ki az emberek közül választatik, az emberekért rendeltetik Isten előtti ügyeikben.“ (Zsidók 5, 1.) Ime a legfontosabb kötelesség, melyet angyal vállalk is alig bírnák!

Képzeljük-e tehát, hogy erre a magunk szava, akaratereje, törekvése elégséges? Csalódunk! Ugy vagyunk, mint a földes gazda, a ki elméleti és gyakorlati ismeretei alapján tudja a földművelés módját, de ha az ég kellő időben nem ad éltető naptényt és termékenyítő esőt, minden tudománya és fáradozása haszontalan.

Nem egyéb a pap is földművelőnél, a ki az Úr szőlőjében kell hogy végezze becsületos munkáját. A szívek, a lelkek itt a szőlőtőkék; bizonyos, hogy elégtelen az emberi erő ily kényes természetű növények tenyésztésére. Figyeljünk ismét szent Pál apostolra: „Sem a ki ültet, valami, sem a ki öntöz, hanem a ki növekedést ad, Isten.“ (Kor. I. 3, 7.) És ismét: „Nem azé, a ki akar, sem azé, a ki igyekszik, hanem a könyörülő Istené“, a siker és a dicsőség. (Róm. 9, 16.)

Ugy van kedves testvérek! Isten nélkül, a Szt.-Lélek munkálkodása nélkül haszontalan fáradozunk, magunkra hagyatva nem vagyunk képesek a gondjainkra bizattak elméjét megvilágosítani, szívét megindítani, a szenvedések közepette vigasztalni, még kevésbé megszentelni. Isten titkainak annyi ezer sáfárja közül egyetlen egy mondbatta el, hogy többet munkálkodott, mint mások; de rögtön megjegyezte, hogy nem a maga erejéből, hanem Isten segítségével; itt ismét a nemzetek Apostolára hivatkozom: „Isten malasztjából vagyok az — úgymond — a mi vagyok, és az ő malasztja nem volt bennem sikertelen; mert többet munkálkodtam mindnyájoknál“; de rögtön megjegyzi — „nem én ugyan, hanem az Isten malasztja én velem.“ (Kor. I. 15, 10.)

Papok vagyunk s ugyanazért nekünk is szól, mit az Ur tanítványainak mondott: „Eceé satanas expetivit vos, ut cribraret, sicut triticum.“ (Luc. 22, 30). Midőn a hiveket óva intjük, hogy a gonosz szellem csábításainak szilárd akarattal erős imával ellent álljanak: ne feledjük, hogy mi magunk sem vagyunk más anyagból, mint ők; s tehát, hogy a kísértet mi ránk is tör; — mert ha bennünket fájdalom! legyőzött: a világ éles szemét a papra szegzi, mérges nyelvét ellene ölti, sőt kezét is mozgásba hozza. Nem így áll a dolog, ha egy polgári személy kihágást kibágásra, vétkeket vétkekre halmoz; a világ vagy hallgat, vagy legalább is mentségeket hoz fel a bűnös javára; de egy bűnös pap ne számitsen könyörületre, mentségre!

Mindezen indító okok szemlélése ösztönözzön bennünket szorgalmas, ájtatos- és állhatatos imára. És ha ma nagyobb az elleneink száma, mint valaha; vagy dühük pokolibb, mint egyébkor, ne csüggedjünk; csak legyen imánk is

buzgóbb mint valaha, s a győzelem nem késchetik soká; mert az ő többszörös ígérete biztosít, hogy a jelenüldözéseknek is csak az lesz a végök, a mi az előbbieké volt, t. i. az egyház — melynek szent szolgálatában állunk — nagyobb dicsősége, megiffodása, fölmagasztaltatása!

Ntdő koronagyülés! A mondottak után áttérek azon körülményre, mely kerületünket örömmünnepre deríti. Tudva van önök előtt, hogy e nemes kerületben egyik oltártestvérünk, éppen e háznak, illetve Offenbánya hitközségének veterán lelkipásztora e hó 7-én ezüst áldozatát ünnepli. — 25 éve hogy, mint Isten szíve szerinti pap, buzgó odaadással működik az Úr szőlőjében. Engedjék meg uraim! hogy e gyűlés színe előtt, ünnepeiyesen adjam át kedves testvértáinknak mindenek előtt kegyelmes Főpásztorunk ő nagyméltóságának általam küldött kegyes atyai üdvözlését és apostoli áldását, azon szavakban, melyekkel megújítani kívánta ő nmiltga azon áldást, melyet 25 évvel előbb az őt pappá avató püspök mondott el fölötte: „Infundat Deus super eum munus benedictionis suae, ut inviolabili charitate in virum perfectum in mensuram aetatis pleuitudinis Christi, in die justi et aeterni iudicii Dei, conscientia pura, fide vera, Spiritu Sancto plenus resurgat.“

Es most fogadja veterán testvérünk mindnyájunk legforróbb üdvözlését is, ki e kerületben — lelke egész erejével, leginkább papi jellemmel, lankadatlan tevékenységben törekedett a megfútt 25 éves pályának jelentékeny részét, 17 évet Isten nagyobb dicsőségére fordítva tölteni.

Ntdő koronagyülés! A mult évben tartott gyűléstünk óta kerületünkben jelentékeny személyi változások történtek. Ugyanis a mult gyűlés időszakában már üresedésben volt topánfalvi állomásra Lestyán Lajos kedvelt paptársunk lett kinevezve; — az időközben, Bíró Mihály es. r. b. gondol elkészítésével megüresedett honoldi állomásra pedig Puskás Gergely kedves oltártestvérünk nevezetett ki.

A bölcsességgel körültekintő Főpásztorunk önmiltgának híalát mondunk, hogy a különféle elemek közé beékelit hitközségeknek oly férfiakat adott lelkipásztorokul, kik meg fogják találni a leghelyesebb utat arra nézve, hogy a gondjaikra bizott hivek üdvét eszközöljék! Midőn fenn tisztelt paptársaimat, mint e kerület új tagjait, testvéri szeretettökbe ajánlom, a gyűlést az Urnak szent nevében megnyitom!

I R O D A L O M.

— **Irodalmi értesítés.** Alulírott tisztelettel értesítem a ft. papságot, hogy az általam 1886-ik év végén megindított s 1891-ik évig szerkesztett, attól fogva pedig tulajdonomban ft. Varga János, kisebb papueveldei igazgató úr szerkesztése mellett megjelenő „Borromaeus“ című egyház szónoklati folyóiratom tulajdonjogát és szerkesztését az előbbi szerkesztő számos hivatalos teendői által gátolva lévén, jövő Advent első vasárnapjától kezdve ft. Nagy Antal ó-szónyi plébános úrra ráháztam, kit is a ft. papság szíves pártfogásába testvéri szeretettel ajánlok. Kelt Győr-Ujváros, 1895. július 24. Horváth Lajos, győrnjvárosi plébános, mint a „Borromaeus“ alapító-tulajdonosa.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Püspök urunk ó nagyméltósága** folyó hó 14-én a delutáni vonatnál sáros Tamási Aron oldalkano nőjka kíséretében hosszabb idei tartózkodásra piskii nyaralójába távozott.

— **Személyzetiek.** Balás Ferencz győ-szárhegyi káplán nagy-szeben-külvárosi plébánosnak és tanulm. felügyelőnek, Korödy Mihály lelkész Türkösből Cs. Szt-Imrére, Tózsér László lelkész helyettes Hátszegről Türköse, Lány Gyula plébános M. Illyéről Hátszegre, Szigetbi Gyula káplán M-Vásárhelyről — M. Illyére lelkésznek, Agótha Balázs káplán Kolozsvárról Mócsra lelkésznek nevezettek ki.

— **Alapítványt nyertek** az erd. röm. kath. igazgató tanácsnak 1895. aug. 13-án tartott ülésében a következők: *Kolozsvárra:* a.) Az egyetemi tanfolyamra: Fülöp István, Pap Jenő, Reichel Aladár, Szentpéteri Ferencz, Szlavik Ferencz, Bedő Joachim, Czíkó István, Ferencz Gyula, Glósz Ernő, Simon Antal, Vogel Richárd, Ferenczi István, Perst Kálmán, Csizsér János, Erdélyi Akós, Konez Viktor, Mustárdi Miklós, b.) a gymnasiumi tanfolyamra: Német Lajos, Biró Aladár, Császár Dávid, Kovács Domokos, Simon Gyula, Hankó Ferdinánd, Janos Gábor, Keresztély János, Pál Gergely, Zsögön Jenő, Várdi János, Gábor Pál, Br. Horváth Emil. *Csik-Somlyóra:* Gábosi Dénes, Klára András, Kovács András, Bodó Ferencz, Madár József, Éltés Zoltán. *Gyulafehérvárra:* Keserü Péter, Székely László, Grünwald Zeno, Mihály József, Tallos Jenő. *Székelgyudvarhelyre:* Werzár Ferencz, Retzei Imre, Dobai Károly, Bokor Dénes. *Márosvásárhelyre:* Miklósi Győző, Longera Győző, Márton Béla, Nagy Ernő, Veress Amand, Szűresy Lajos. *Kantába:* Agoston Antal, Ráduly Mózes, Kovács József, Landt Lajos, Szigyártó Imre, Achátz Reimund, Gál Tamás, Adám György, Váradai Sándor, Zonda Gergely, Albert József. *A nagy-szebeni Terézvárosra:* a.) fiúk: Bartalis Viktor, Miklós Gergely, Csoboth Elemer, Pakó István, Kurkó György, Angelman Emil, Biró Ferencz, Puskás Tibor, Magyar Gyula, Kelemen János, Kobler János, Minazik Manó, Fintha Kálmán, Steinbiebel Gyula, Nagy Antal, Kicsid Géza, Topuer Rezső, Gr. Lázár László. b.) leányok: Br. Diószegi Etelka, Povácz Tilmela.

— **Gymnasiumunk** ügye, mint örömmel halljuk, kedvezően balad, mert már az állam és status közti viszonyokat rendező szerződés alá van írva, s nemsokára tán meg is kezdik a *várban* az előmunkálatokat.

— **Tandijmentesség.** A vallás- és közoktatási miniszter körlevelét intézett a tankerületi főigazgatókhoz, melyben a tandíj alól való felmentést azon iskoláknál, melyeknek felvételi díja az állam pénztárába foly be, a tanári tesületek meghallgatása mellett az igazgatókra bizza, ez által is aszantani óhajtván az immár csaknem elviselhetetlenné vált írásbeli munkáját és övelni tekiutélyát az igazgatóknak. De a végén az a tyai fenyegetés sem hiányzik, mert azt mondja, ha nem viselik jól magukat, megfosztja őket e jogtól. Köszönik bizonyosan.

— **Beiratási értesítés.** A zalathnai állami kőfaragó és kőcsiszoló ipari szakiskolában az 1895—96. tanévre a beiratkozás határidejül f. évi szeptember hó 1. tüze-tik ki. Rendes tanuló lehet az, ki valamely középvagy polgári iskola II osztályát, vagy az elemi iskola VI. osztályát sikerrel végezte, esetleg ennek megfelelő felvételi vizsgát tesz le: 12 ik évét betöltötte; ép és erős testalkattal bír, ami hiteles orvosi bizonyítvánnyal igazolandó. Felvehető még az alsófoku tanonciskola III. osztályát jó sikerrel végzettifjú is Renkivüli tanuló lehet minden önálló iparos, segéd, vagy tanonc, ki csak egyes tantárgyakat kíván hallgatni.

a felvételi kérvényhez esatolandók: a) keresztlevél. b) Az atya vagy gyám beleegyezését tartalmazó kötelező nyilatkozat arról, hogy a felvettifjú a négy évre terjedő tanfolyamot teljesen bevégzi. c) Iskolai bizonyítvány. d) Ujra oltási bizonyítvány. Rendes tanulók tandíjat nem fizetnek, sőt taneszközökkel is ellátatnak. Vidéki szegény sorsu tanulók teljes ellátásban részesülnek, ha azt az igazgatóság utján a nagym. kereskedelemügyi miniszteriumnál kérelmezik. Jelentkezhetni személyesen, vagy írásban a szakiskola igazgatóságánál Zalathnán (Alsó-fehérmegye.) Kívánatra a t. szülőknek és az ügy iránt érdeklődőknek az iskola tanterve és szabályzata készséggel küldetik meg. Az igazgatóság.

— **Az istentelen iskolák átka.** A szájnamegyei törvényszéknek jó gondolata támadt, de melyért nem igen fog neki halálkodni a kormány. Ugyanis hivatalos adatokat gyűjtött azon gyermekek előéletére vonatkozólag, kik különféle vétségek és büntények elkövetéseért a bíróságok által javító-intézetekbe szállítottak. És ezek a hivatalos adatok arra a megdöbbentő eredményre vezettek, hogy a gyermekek 89%-a az állami iskolákból került ki, holott a keresztény iskolákat látogatott növendékekre csak 11% esik. Ezeket a felette jellemző adatokat oly férfiak gyűjtötték, kiknek éppenséggel nem az lett volna érdekük, hogy a radikális érára emnyire megdöbbentő adatokat állapítsanak meg.

— **Halott anyakönyvezető.** Nem mindennapi élvezet elé néznek a bácsme gyei bízsási megpolgárianyakönyvezet véreink, ha igaz a lapokat végig járt hír, hogy anyakönyvezetőül egy halottat, Kőszeghi Dezsőt neveztek ki. Máskülönbén az sem kevésbbé pikáns, hogy nemcsak a temetőből szedi áldozatait az anyakönyvelés, hanem — megbízhatóság okából — még a börtön ajtaja sem biztosít elle, mert onnan jut a megnevezetiszalagosított hivatalba: Ivanits Izidor, ki mint egy gyilkosságnak értelmi szerzője ül Ujvidéken.

— **A szabadkőművesség ellen** örvendetes mozgalom indult meg. Az olasz szabadkőmives ellenes szövetség kezdeményezésére ugyanis, nemzetközi szabadkőmivesellenes kongresszus van készülöben. A terv kivételén a megtért szabadkőmivesek párizsi bizottsága dolgozik nagy buzgalommal. Isten áldását kérjük e valóban szükséges törekvésre.

— **Pályázat.** A kézdi-orbai esperesi kerülethez tartozó Szászfalu röm. kath. fiók-hitközségben a segédkantortanító állomás üresedésben lévén, arra az iskolaszék határozata alapján f. évi szeptember 1 ig terjedő határidővel pályázat nyitafik. lvi jövedelme: 1) kepe ezímen 29 kalongya ösz, 29 kalongya tavasz gabna. 2) Tíz terü vegyes tüzifa. 3) Stóla kézi stipendiummal együtt 14—16 ft. 4) ospora 7 ft 32 kr. 5) Pium legatum 6 ft 12 kr. 6) 25 ft tanító alpnak 8% kamatja. 7) A tanköteles gyermekek beiratásakor családonként 20 kr. 8) A tanító lak előtt egy kis veteményes kert. 9.) 201 trt 88 kr állami segély, mely a hitközség által megkérertett. 10) Tisztességes jó lakó ház a szászfalvi iskolával egy földél alatt, mely áll két szobából és egy kamarából. Kötelessége: az önálló tanításon kívül a sekrestyéti teendők végzése. Pályázni szándékozók kellően felszerelt folyamodványokat legkésőbb f. évi aug. 31-ig a sárfalvi rkath. lelkészi hivatalhoz adják be. Kelt Kézdi Sársfalván. 1895. augusztus 10-én. Jankó Antal, rk. lelkész isksz elnök.

Szerkesztői üzenet.

Cs. J. Zalathna. Szívesen közöljük; díjazás nem jár érte. V. A. Piski. Köszönöm, de nem fért bele.

Kiadja: Az erdélyi röm. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: Pál Antal.

Szerkesztőtársak: Bálinth György, Péter János dr., Vass Albert, Zlamál Agoston.

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. könyvnyomdában Gyulafehérvárt.